

Samenvatting

De socialeverzekeringsfondsen spelen een vooraanstaande rol in de organisatie van het stelsel van de sociale zekerheid van de zelfstandigen. Ze houden de gegevens bij ter vaststelling van de rechten en sociale verplichtingen van de zelfstandigen en kennen aan hun aangeslotenen de sociale uitkeringen toe in de takken kinderbijslag, faillissementsverzekering en moederschapshulp. Ze zijn ook belast met de berekening en de inning van de sociale bijdragen die de zelfstandigen zijn verschuldigd en ze dragen bij in de financiering van het Globaal Beheer van het stelsel via een dagelijkse overdracht van de ontvangsten uit bijdragen aan het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ). Ze houden van deze bedragen wel een percentage af om hun beheerskosten te financieren.

De controle op de fondsen gebeurt door de inspectiedienst van de Directie-Generaal Zelfstandigen van de FOD Sociale Zekerheid. Deze directie, die over onvoldoende middelen beschikt, voert zijn controles uit op basis van een weinig doelgerichte benadering, een onaangepaste periodiciteit en planning en zonder voldoende gebruik te maken van informaticamiddelen. Bovendien werd de evaluatie van de invorderingsprocessen van de bijdragen door de verzekeringsfondsen, op basis van de performantiecriteria die hen in 2005 werden opgelegd, niet gefinaliseerd.

De complexe financiële mechanismen tussen de fondsen en het RSVZ vormen een hinderpaal voor een doeltreffende controle op de verplichtingen die aan de fondsen worden opgelegd voor de verdeling en de overdracht van de geïnde bijdragen.

Voorts beschikt het stelsel van de sociale zekerheid van de zelfstandigen niet over een exhaustieve en gecertificeerde gegevensbank waarop het beheer en de controle van het sociaal statuut kunnen steunen.

Meer globaal leidt het gebrek aan een beheersdialoog tussen de overheid en de fondsen ertoe dat de sleutelprocessen onvoldoende worden beheerst.

Tot slot worden de bijdragen die de fondsen vragen voor hun beheerskosten onvoldoende kenbaar gemaakt zodat de zelfstandigen niet in perfecte transparantie voor een bepaald fonds kunnen kiezen.

Het Rekenhof formuleert aanbevelingen om op korte termijn de controle door de overheid op de opdrachten van deze socialeverzekeringsfondsen te verbeteren.

Het Rekenhof is bovendien van oordeel dat het onderbrengen van de inspectiedienst bij het RSVZ (en niet bij de FOD Sociale Zekerheid, zoals nu het geval is) zou kunnen overwogen worden teneinde het instituut meer te betrekken bij de oriëntatie van de controles. Op die manier kan ook beter ingespeeld worden op de noden van het RSVZ inzake certificering van de financiële, boekhoudkundige en individuele gegevens. Bovendien zou dit de informaticamiddelen meer centraliseren. Deze hervorming zou eveneens tot meer budgettaire transparantie leiden doordat de kosten van de controles op het Globaal Beheer van het stelsel van de sociale zekerheid van de zelfstandigen kunnen worden aangerekend.

Op langere termijn pleit het Rekenhof ervoor een exhaustieve en gecertificeerde gegevensbank op te richten die in verbinding staat met de bij de fondsen geregistreerde gegevens of gebaseerd is op duplicaten ervan.

Het pleit eveneens voor een herziening van de financiële en administratieve organisatie van de sector. Het financieringsmechanisme van de fondsen zou kunnen worden vereenvoudigd door de invoering van een nieuw systeem waarbij alle ontvangsten uit bijdragen integraal en onmiddellijk aan het RSVZ worden overgedragen. De beheerskosten van de fondsen en de sociale uitkeringen zouden daarbij worden gefinancierd door fondsenvoorschotten die het RSVZ aan de fondsen zou storten.

Met het oog op een meer gelijke behandeling van de sociaalverzekerden en een betere beheersing van de beheerskosten, beveelt het Rekenhof tot slot aan de bijdragen voor beheerskosten die aan de aangeslotenen worden gevraagd voor een deel te laten afhangen van parameters die de kwaliteit en het werkvolume van de fondsen weergeven. Tegelijkertijd is dit ook een manier om de responsabiliseringsmaatregelen die de Staat in de andere sectoren van de sociale zekerheid heeft genomen, uit te breiden tot de fondsen.

De minister van Economie, Zelfstandigen en Landbouw zal er in overleg met de betrokken diensten op toezien dat er zo snel mogelijk verbetering komt op het vlak van de methodes voor het richten van de controles en op het vlak van de frequentie van de controles van de inspectiediensten. Ze benadrukt echter dat extra medewerkers en informaticamateriaal nodig zijn om de specifieke en globale controles te kunnen opvoeren. Daarnaast heeft ze ook met aandacht kennis genomen van de aanbevelingen voor een efficiënter beheer van het sociaal statuut, een grotere transparantie in de beheerskosten en meer gelijkheid tussen de zelfstandigen.